

Wandeling 18

Sandermannen en Groote Heide (6,0 of 8,4 of 9,3 km)

Bij de haardentelling in Heeze van 31 augustus 1600 komt de mysterieuze naam 'Sandermannen' al voor. In dit gebied en het belendende heidegebied zijn mooie wandelingen te maken. Ook deed ik echter meer dan vijftig jaar geleden mijn eerste bijzondere ontdekkingen in de natuur. Deze wandeling is voor mij dan ook een 'sentimental journey'.

Bij het vertrekpunt in noordelijke richting lopen (de Muggenberg). Na 300 meter, vlak voor de Borchwardlaan, naar links. Nog een paar huizen, een heuse menagerie met de onvermijdelijke hangbuikzwijntjes, wat paardenweitjes en dan al direct een traditioneel dennenbos.

Na het passeren van de oude spoorlijn (het 'Bels' lijntje, zie wandeling 13) wordt het bos gemengder; er staan nu behalve dennen ook eiken en zelfs beuken. De wisselende combinaties daarvan maken op deze zonnige ochtend de lichtval bijzonder mooi. Door naar wandelknooppunt 96 en vervolgens naar 65. Hier linksaf. Aan de rechterkant zijn wat Weymouthdennen te zien: gladde stam met witte harsvlekken erop, blauwgroene naalden, telkens met vijf in een kokertje.

Ze hebben echter nauwelijks mijn belangstelling, en de Corsicaanse dennen die er ook staan al helemaal niet. De grote vraag die mij beheerst is of verderop de pekden er nog steeds staan. Destijds een grote ontdekking, gewoonlijk staan ze namelijk in Nederland alleen in arboreta. Nu in eerste instantie teleurstelling; op de hoek van de kruising, waar ze 55 jaar geleden stonden, zijn ze weg. Wel lekkere bramen hier, maar eerst verder onder-

zoek. En jawel, toch en zowaar, 30 meter verderop vind ik er vier, één erg krom, twee majestueus en één dood.

'Mooi blij' terug naar de bramen, de lekkerste glimmen je tegemoet. Dan weer naar de pinus (dit woord heeft geen meervoudsvorm in het latijn, voor de puristen: het is van de 4e declinatie), opnieuw kijken en dan verder in westelijke richting. Zie in de sloot diverse tongvarens staan, maar bij het venntje aan de linkerkant materialiseert een opkomende intuïtie zich in een daverende verrassing. Na enig zoeken vind ik een explosie van de Kleine Zonnedauw – een 'rode lijst' soort – nog nooit zoveel bij elkaar gezien. De dauw op de tentakeltjes schittert in de ochtendzon.

Vanaf dit punt kan de wandeling op twee manieren worden verkort, zie kader.

Rechtdoor, twee kruispunten over, nu opeens in een eikenlaan tussen twee wat lager gelegen weilanden. Dit is geen toeval. In feite is dit de bodem van het voormalige Groot Huisven dat omstreeks 1920 is ontwaterd. Het ven was inderdaad groot (ongeveer 100 ha) en had een grillige vorm die in het terrein nog te herkennen is; alle weilanden in deze omgeving zijn in feite drooggelegd terrein.

Vertrekpunt: parkeerplaats bij garage van den Boom aan de Oudenmolen / hoek Muggenberg in Heeze

Parkeren: ter plaatse achter het garagegebouw. Komend vanaf Geldrop is de parkeerplaats te bereiken door op de eerste rotonde de eerste afslag naar rechts te nemen. Vervolgens over de spoorwegovergang de Muggenberg volgen tot het einde.

Openbaar vervoer: per trein naar Heeze. Vanaf de westuitgang van het station via de Leuren en de Ambachten naar het Borchwardplein. De Borchwardlaan in westelijke richting aflopen. Aan het eind links en meteen rechts brengt u op de wandelroute, 300 m van het vertrekpunt (GPS-spoor: PVGE 18 OV aanloop: 1,1km).

De beschreven wandeling (GPS-spoor: PVGE 18c: 9,3 km) is te verkorten door na het ven met de zonnedauw links af te gaan, en dan op de volgende kruising:

- rechtsaf en via wandelknooppunt 99 weer aansluiten op deze wandeling bij wandelknooppunt 91 (GPS-spoor: PVGE 18b: 8,4 km); of
- linksaf en via knooppunten 98 en 94 terug naar het vertrekpunt (GPS-spoor: PVGE 18a: 6,0 km).

Aan het eind rechtsaf, over de voormalige ontwateringssloot en dan linksom. Rechtdoor over het verharde fietspad. Als dat rechtsom gaat rechtdoor. Nu in een eiken/berkenbos (met een enkele verdwaalde den). Hoe langer je blijft kijken hoe meer details je ziet, ook in de begraste ondergrond. Aan het eind van het pad linksaf; het geruis van de A2 wordt hoorbaar. Verderop links aanhouden en ver-

De pekden (*pinus rigida*) komt oorspronkelijk uit het noordwesten van de Verenigde Staten. Hij groeit daar op droge, zanderige en zelfs zure grond. Het hout

(‘pitch pine’) is van behoorlijke kwaliteit en in ieder geval beter dan dat van de grove den. Ogenscheinlijk is het een ideale kandidaat om op de arme zandgronden in Nederland aan te planten. Toch is dit niet gebeurd. Een reden is dat de bomen vaak krom of scheef uitgroeien; verzagen tot timmerhout heeft daardoor een laag rendement. Ook is het hout veel taaier dan dat van de grove den. Daardoor maakt het geen krakende geluiden als het dreigt te breken. Dit is voor de toepassing als mijnhout van essentieel belang. Al met al is hier nooit wat geworden. De pekden heeft als bijzonderheid dat de naalden in groepjes van drie zitten (en niet in groepjes van twee zoals bij de meeste Europese dennensoorten). Ook met de dennenappels is het net iets anders gesteld: ze zitten direct aan de takken en vallen niet ieder jaar af, maar blijven jaren zitten.

Drie naalden in elk kokertje

Zelfs nu blijven de kegels zitten

volgens echt linksaf. Hier wordt een gedeelte van de Grootte Heide bereikt die nog echt heide is.

Spoedig wordt de omgeving van het Veeven bereikt. Hier is in 1946 een foto van mij gemaakt. Ik vind de plaats waar dit gebeurd is en pluk bij wandelknooppunt 91 een toevallige passant van het pad om weer een foto te maken. Daar sta je dan zeggen ze tegenwoordig, maar ik denk wat anders: soms zijn er nog dingen die je aan je ouders zou willen vertellen; dit is er duidelijk een van.

Na knooppunt 91 in de bocht van het pad rechtdoor naar het Diepmeerven. Voordat er in Eindhoven een kunstijsbaan was speelde dit ven een belangrijke rol bij de voorbereiding van de Eindhovense deelnemers aan een eventuele Elfstedentocht. Frysk als het heal ken! Zelf ga ik er zwemmen. Dit biedt de gelegenheid om de beoordeling van natuurlijk zwemwater bij de diverse wandelingen tot dusverre compleet te maken.

Deze vorm van proefondervindelijke wijsbegeerte levert een verdienstelijke plaats 4 voor het Diepmeerven. Via het Droogemeerven (geen klassering, het ven is echt droog in dit seizoen) terug naar het

Zonnedaaw is een vleesetende plant. De kleverige tentakeltjes vangen kleine insecten: een welkome aanvulling op het karige menu op voedselarme, vochtige, zure zandgrond. De plantjes zijn klein (Kleine Zonnedaaw 2 - 10 cm hoog, Ronde Zonnedaaw 5 - 30 cm), maar onmiddellijk herkenbaar aan de roodgekleurde blaadjes.

Een passende habitat wordt zeldzaam in Nederland, maar als ergens voldaan is aan alle kieskeurigheid zijn er opeens groepen van honderden planten. Kennelijk werden door het opschonen van dit venetje bij de Sandermannen de ideale condities geschapen voor zo'n immense overvloed.

Bij de Sandermannen

verharde fietspad. De heide is hier mooi paars, de lucht is mooi blauw. Bij wandelknooppunt 95 naar nummer 93. Daarna over het paadje over de heide lopen, parallel aan het 'officiële' pad, zo word je ondergedompeld in het 'paars' van de bloeiende heide.

Aan het einde van de heide rechtsaf. Dit pad gaat tussen weilanden door naar het fietspad over het 'Bels lijntje'. Dit oversteken en in noordwestelijke richting verder. Langzaam gaat het bos over in meer beschaving, belichaamd door kerstboomplantages en maïsakkers. Na terugkomst op het vertrekpunt besluit ik op weg naar huis mijn test van natuurlijk zwemwater aan te vullen met het Meeuwven. De uitslag daarvan is zeer matig – de koude

douche thuis was echter meer vanwege het warme weer op deze dag!

Ab Stevels / Cor Luijks

De Grootte Heide was vroeger een aaneengesloten heidegebied tussen Eindhoven/Stratum en de Belgische grens bij Achel. Tussen 1920 en 1940 zijn grote delen bebost in het kader van de werkverschaffing; toch bleven er ook aanzienlijke oppervlakten aan heide. De A2 (aangelegd in 1950) en de A67 (1965) sneden het gebied in stukken.

Zo is er nu een Stratums gedeelte ten noorden van de N67 (wandeling 1) en een noordelijk gedeelte ten westen van de A2 (wandeling 9); de huidige wandeling loopt ten zuiden van de A67 en ten oosten van de A2.

Beoordeling zwemwater, zomer 2013: (Rangorde, Naam, (Wandeling), Opm.)

1. Cantaven (13): Fris, venig, omgeving fantastisch mooi
2. IJzeren Man (6): Het beste water, omgeving spreekt niet aan
3. Eindhovensch Kanaal (12): Helder en koud, beleving tussen waterplanten
4. Diepmeerven (18): Mooi kwelwater, maar met zwevende veendeeltjes

5. Witven (14): Water OK, omgeving wel rommelig
6. Meeuwven (9): Water redelijk, ondergrond onprettig (modder)
7. Grote Meer (16): Water goed maar te ondiep, zwemmen niet mogelijk
8. Nieuwe Vlasroot (14): Af te raden